О.В. Носова, д-р екон. наук, проф. *(ХДУХТ, Харків)*
О.С. Маковоз, канд. екон. наук *(ХНУВС, Харків)*

ОЦІНКА ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ

У сучасних умовах господарювання основою формування стратегії та тактики розвитку торговельної мережи є оцінка її ресурсного потенціалу. Обсяг ресурсів, їх склад, структура, ступінь збалансованості складових та ефективність їх використання відображають сукупні ресурсні можливості торговельних мереж з досягнення відповідних цілей розвитку та виступають критерієм прийняття управлінських рішень оперативного та стратегічного характеру.

Більшість провідних науковців у якості основних елементів ресурсного потенціалу торговельних мереж визначає техніко-технологічний потенціал, потенціал персоналу, потенціал матеріальних ресурсів та фінансовий потенціал. Виділення означених структурних складових ресурсного потенціалу відповідає загальнотеоретичним положенням щодо класифікації економічних ресурсів господарюючого суб'єкта як такого та враховує галузеві особливості ресурсного потенціалу торговельного підприємства. Для оцінки техніко-технологічного потенціалу у фаховій літературі пропонується, як правило, використовувати фондовіддачу та рентабельність основних фондів. Фондовіддача основних фондів традиційно вважається основним показником під час оцінки ефективності використання технічних ресурсів і дає можливість визначити обсяги річного товарообороту (чистої виручки від реалізації) на одну або 100 грн. основних фондів. Зважаючи на те, що зростання фондовіддачі в динаміці може відбуватися за рахунок не тільки нарощування обсягів товарообороту, але й за рахунок скорочення технічніко-технологічних ресурсів, то замість її використання у чистому вигляді вважаємо за доцільне ввести більш інформативний показник ефективності використання саме потенціалу даної групи ресурсів – коефіцієнт випередження фондовіддачі над основними фондами. Економічний зміст такого показника полягає у тому, що зростання ефективності використання основних фондів повинно випереджати зростання їхньої вартості. Саме такий стан свідчитиме про зростання використання техніко-технологічного потенціалу підприємства. Рентабельність основних фондів, звичайно, більш інформативна для тих підприємств, де обладнання і нерухомість є безпосередньо джерелами отримання доходів. У функціонуванні торговельних мереж обладнання призначено, переважно, створення умов для процесів зберігання та продажів, тому даний показник не пов'язаний прямим чином із генерування прибутків і носить допоміжний характер. Зважаючи на суттєву залежність результатів діяльності торговельних підприємств від наявності просторового потенціалу і, перш за все, торговельної площі, вважаємо за доцільне доповнити їх показниками, властивими саме торгівлі – коефіцієнтом ефективності використання торговельної площі та прибутком на 1 кв. м. Саме зазначені показники є надзвичайно інформативними щодо повноти використання технічних можливостей торговельних мереж. Якщо коефіцієнт ефективності використання торговельної площі дозволяє отримати інформацію про порівняні обсяги діяльності, то прибуток на 1 кв. м торговельної площі є визнаною в світовій торговельній практиці базою порівняння ефективності використання просторових можливостей різними торговельними мережами.

Для сталого економічного розвитку торговельні мережі повинні безперервно модернізувати техніко – технологічну базу підприємства. Однак, приймаючи рішення про модернізацію, необхідно обґрунтовувати вибір її об'єктів. Найважливішим фактором, що зумовлює доцільність переважного спрямування інвестиційних ресурсів на технічне переозброєння й реконструкцію торговельних мереж, є науково-технічний прогрес, наприклад, технології мерчандайзингу (грамотну викладку товару, обов'язкове зонування торгової площі, функціональне та естетичне торговельне обладнання). Саме базуючись на практичному використанні досягнень науково-технічного прогресу, ці напрямки розширеного відтворення основних виробничих фондів забезпечують таке оновлення та удосконалення техніко – технологічної бази підприємств, яке відповідає сучасним вимогам ринку.

Отже, з метою оцінки техніко-технологічного потенціалу торговельних мереж нами пропонується використовувати такі часткові показники як коефіцієнт рентабельності основних фондів, коефіцієнт ефективності використання торговельної площі, прибуток на 1 кв. м торговельної площі та коефіцієнт випередження фондовіддачі над основними фондами. З точки зору трактування результатів розрахунків запропонованих показників, збільшення їх рівня в динаміці буде свідчити про підвищення ефективності використання наявного техніко-технологічного потенціалу торговельної мережі.

Т.Ю. Носова, канд. экон. наук, преп. *(ХНУВД, Харьков)*

РАЗВИТИЕ ТОРГОВЫХ СЕТЕЙ В УКРАИНЕ

Революции в информационных и коммуникационных технологиях явилась основой для возникновения информационных сетей, Интернет, появления политических, разведывательных, торговых, религиозных, оффшорных, террористических сетей и т.д. Под воздействием развития современных технологий произошли изменения в сущности, организационных и институциональных чертах экономических субъектов, возникли